

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/102/2018
Identifikačné číslo spisu:	1614212256
Dátum vydania rozhodnutia:	21.08.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Ladislav Górász
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:1614212256.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne 166 s.r.o. v likvidácii, so sídlom v Bratislave, Ferienčíkova 7, IČO: 45 267 243, zastúpenej spoločnosťou ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA - JUDr. STANISLAV KAŠČÁK, s.r.o., so sídlom vo Vranove nad Topľou, Ulica 1. mája 1246, IČO: 47 245 034, v menej ktorej koná JUDr. Stanislav Kaščák, konateľ a advokát, proti žalovanej COMMERCIAL DEVELOPMENT INVESTMENT LTD., so sídlom v Londýne, Praed Street 165, W2 1RH, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, IČO: 04335503, adresa na doručovanie: Bajkalská 29E, 821 01 Bratislava, o určenie vlastníckeho práva, ktorý spor bol vedený na Okresnom súde Malacky pod sp. zn. 5 C 550/2014, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 29. septembra 2017 sp. zn. 4 Co 202/2017, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 29. septembra 2017 sp. zn. 4 Co 202/2017 a uznesenie Okresného súdu Malacky z 27. marca 2017 č. k. 5 C 550/2014-166 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Malacky na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobou doručenou 18. novembra 2014 Okresnému súdu Malacky (ďalej len „súd prvej inštancie“) sa žalobkyňa domáhala, aby súd a) určil, že žalobkyňa je výlučným vlastníkom osobného motorového vozidla označeného v žalobe, spolu s jeho príslušenstvom, b) prikázal Ústrednému skladu Ministerstva vnútra SR Slovenská Ľupča, pobočka Borinka vydať z úschovy do dispozície žalobkyne predmetné osobné motorové vozidlo s príslušenstvom, c) zaviazal žalovanú nahradiť žalobkyni trovy konania do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Na odôvodnenie žaloby uviedla, že dotknuté osobné motorové vozidlo s príslušenstvom bolo v rámci trestného konania uložené do úschovy, pričom osoba, ktorá si robí na uvedené veci nárok, si mala tento uplatniť v občianskom súdnom konaní. Na predmetné veci si uplatňovala nárok aj žalovaná, avšak podľa žalobkyne vlastnícke právo k daným veciam jednoznačne svedčí žalobkyni.

2. Súd prvej inštancie uznesením z 27. marca 2017 č. k. 5 C 550/2014-166 konanie zastavil, žalobkyni vrátil súdny poplatok v sume 99,50 Eur prostredníctvom Slovenskej pošty, a.s., IČO: 36 631 124, Partizánska cesta 9, 975 99 Banská Bystrica po právoplatnosti tohto uznesenia a žalovanej nepriznal

právo na náhradu trov konania. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na Čl. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), § 161 ods. 1, 2 CSP a § 37, § 37a až § 37d zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom (ďalej len „ZMPSP“). Uviedol, že v prejednávanej veci sa žalobkyňa domáhala určenia vlastníctva žalobou podľa § 137 písm. c/ CSP. Dôvodil, že právomoc súdu prvej inštancie by bolo možné aplikovať len vtedy, ak nebude možné aplikovať ustanovenia o prorogácii alebo právne normy iných právnych predpisov. Ustanovenia o právomoci ZMPSP je možné použiť len vtedy, ak osobitné predpisy medzinárodného práva, alebo práva Európskej únie neustanovujú inak. S poukazom na Kapitulu II. Právomoc, oddiel 1-7 Nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (ďalej len „pôvodné Nariadenie Brusel I“) uviedol, že ani z jedného uvádzaného ustanovenia nevyplýva právomoc súdu prvej inštancie v spore o určenie vlastníctva k hnuťelnej veci v prípade, ak žalovaná, proti ktorej smeruje žaloba, nemá sídlo na území Slovenskej republiky. Vzhľadom na uvedené ustanovenia CSP a ZMPSP mal za to, že nemá právomoc rozhodovať o žalobe žalobkyne o určenie vlastníctva k hnuťelnej veci za situácie, keď žalovaná je právnickou osobou založenou a sídliacou v inom štáte (Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska) a z obsahu spisu vyplýva, že táto právnická osoba nemá na území Slovenskej republiky majetok. Nakoľko podľa jeho názoru boli splnené podmienky podľa § 161 ods. 1 a 2 CSP, uvedené konanie pre nedostatok právomoci zastavil. Zaplatený súdny poplatok vrátil žalobkyni podľa 11 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov. O trovách konania rozhodol podľa § 257 CSP s odôvodnením, že konanie bolo zastavené bez zavinenia žalobkyne.

3. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne uznesením z 29. septembra 2017 sp. zn. 4 Co 202/2017 napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne podľa § 387 ods. 1 CSP a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Po právnej stránke svoje rozhodnutie odôvodnil čl. 62 bod 1, čl. 63 bod 1 a 2, bod 15 a 16 preambuly, čl. 4 bod 1, čl. 5 bod 1, čl. 7 až 9 a čl. 24 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (ďalej len „Nariadenie Brusel I“). Skonštatoval, že predmetom tohto sporu je určenie vlastníckeho práva k hnuťelnej veci (§ 119 Občianskeho zákonníka) a stranami sporu sú slovenská právnická osoba so sídlom na území Slovenskej republiky a zahraničná právnická osoba so sídlom v Londýne. Vzhľadom k tomu, že išlo o občianskoprávny spor s cudzím (medzinárodným) prvkom, bolo potrebné najprv skúmať, či je daná právomoc súdov Slovenskej republiky prejsť a rozhodnúť tento spor. Nakoľko obe strany sporu majú v zmysle čl. 63 bod 1 a 2 Nariadenia Brusel I bydlisko v členských štátoch Európskej Únie, právomoc slovenských súdov skúmal podľa právne záväzných aktov Európskej Únie, ktoré majú v zmysle čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky (t. j. aj pred ZMPSP). Uviedol, že ani jedno z ustanovení oddielov 2 až 7 Kapitoly II Nariadenia Brusel I upravujúcich právomoc sa na danú vec nevzťahuje, a preto na určenie právomoci súdu Slovenskej republiky treba aplikovať všeobecné ustanovenia o právomoci, t. j. čl. 4 bod 1 Nariadenia Brusel I a určiť právomoc súdu alebo tribunálu tohto členského štátu, v ktorom má žalovaný bydlisko (sídlo). V prejednávanom prípade má žalovaná, ktorá je zahraničnou právnickou osobou so sídlom v Londýne, bydlisko v Londýne, a nie je daná právomoc slovenských súdov na prejednanie a rozhodnutie daného sporu. Vo vzťahu k bodu 16 preambuly Nariadenia Brusel I zdôraznil, že v danom prípade nie je pre určenie právomoci slovenského súdu splnené ani základné kritérium bydliska žalovanej, a teda nie je na mieste poukazovať ani na alternatívne kritériá právomoci, ktoré sú iba podporné a dopĺňajúce základné kritérium, ktorým je bydlisko žalovanej. K tvrdeniam žalobkyne uvedeným v odvolaní, že jej išlo o vydanie veci z úschovy úradného skladu a nepotrebuje sa sporiť o vlastníctvo k motorovému vozidlu a žalovanú ako stranu sporu označila z núdze uviedol, že žalobkyňa sa predmetnou žalobou voči označenej žalovanej domáhala určenia vlastníctva k motorovému vozidlu s príslušenstvom, žalobný petít v priebehu konania nezmenila a nemožno ho meniť ani v odvolacom konaní (§ 371 CSP). Vo vzťahu k odvolacím námietkam žalobkyne, že súd prvej inštancie pred vydaním uznesenia o zastavení konania vyhovel námietke Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a nepripustil vstup vedľajšieho účastníka do konania na strane žalovanej a začal vo veci aj vykonávať dokazovanie uviedol, že súd je povinný z úradnej moci kedykoľvek počas konania prihliadať na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (§ 161 CSP). O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1

CSP v spojení s § 256 ods. 1 CSP.

4. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“). Navrhla, aby dovolací súd zrušil napadnuté uznesenie odvolacieho súdu v celom rozsahu a zároveň aj uznesenie súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na nové konanie a rozhodnutie. Prípustnosť dovolania odvodzovala od ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Zároveň uviedla, že zastavením konania došlo k situácii, kedy súdy nesprávnym procesným postupom znemožnili žalobkyni, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP. V súvislosti s namietanými vadami právneho posúdenia veci odvolacím súdom uviedla, že žalovaná ma síce sídlo vo Veľkej Británii (čo bolo dôvodom pre zastavenie konania), ale nikdy žiadne podnikanie na tomto území nevykonávala. Poukázala na čl. 63 bod 1 pôvodného Nariadenia Brusel I, podľa ktorého na účely tohto nariadenia má obchodná spoločnosť alebo iná právnická osoba alebo združenie fyzických alebo právnických osôb bydlisko v mieste, kde má: a) registrované sídlo alebo b) ústrednú správu alebo c) hlavnú prevádzkareň, resp. hlavné miesto podnikateľskej činnosti, pričom možnosti pod písm. b) a c) cit. článku „smerujú“ na územie Slovenskej republiky. Nesúhlasila so záverom súdu prvej inštancie, že žalovaná nemala na území Slovenskej republiky žiadny majetok, pretože samotná žalovaná počas konania tvrdila, že sporné motorové vozidlo jej patrí. Nesprávny postup súdu prvej inštancie mal spočívať aj v tom, že pred vydaním uznesenia o zastavení konania vyhovel námietke Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a nepripustil vstup vedľajšieho účastníka do konania na strane žalovanej, nariadil niekoľko pojednávaní, vykonával dokazovanie, no následne dospel k záveru o nedostatku právomoci v danom spore. Podľa názoru dovolateľky určujúcim kritériom pre založenie vecnej a miestnej príslušnosti súdu nie je bydlisko žalovanej, ale miesto, kde sa nachádza vec, o ktorú v tomto konaní ide, t. j. sklad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Zdôraznila, že predmetom podanej žaloby nebolo len určenie vlastníckeho práva (aj keď uviedla, že svoje vlastníctvo k spornému motorovému vozidlu nepotrebuje určovať, pretože jej vždy patrilo,) ale najmä vydanie veci z úschovy, a preto žiadny iný súd (slovenský či zahraničný) nemôže byť príslušný na konanie o vydanie veci z úschovy. Poukázala na to, že v danej veci nedošlo k vylúčeniu časti žaloby o vydanie veci z úschovy na osobitné konanie. Ďalej namietala, že súdy nižších inštancií sa nezaoberali vyhodnotením porušení zákonov v postupe Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ktoré vykonalo uloženie zaistenej veci v rozpore so zákonom. Poukázala na § 21 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z.z. o Policajnom zbore, v zmysle ktorého zaistenie veci môže trvať najviac 90 dní, ak tento zákon neustanovuje inak. V danom prípade zaistenie veci trvalo viac ako 90 dní, pričom tento rozpor zostal podľa dovolateľky súdmi nepovšimnutý. V tejto súvislosti uviedla, že súdy nižších inštancií nepostupovali podľa § 185 a nasl. CSP, čím došlo k založeniu vady v zmysle § 420 písm. f) CSP.

5. Žalovaná sa k dovolaniu písomne nevyjadрила.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu a rozhodnutie súdu prvej inštancie je potrebné zrušiť.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Dovolateľka vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania z § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

10. V súvislosti s namietanou vadou zmätočnosti dovolateľka poukázala na skutočnosť, že registrované sídlo žalovanej nie je jediný určujúci princíp pri posudzovaní, či je daná právomoc slovenského súdu podľa pôvodného Nariadenia Brusel I prejsť spor, nakoľko právnická osoba má bydlisko aj v mieste, kde má ústrednú správu alebo hlavnú prevádzkareň, resp. hlavné miesto podnikateľskej činnosti. Uviedla, že „možnosti pod bodmi b), c) čl. 63 bod 1 nariadenia 44/2001 (nariadenie Brusel I) smerujú jednoznačne na územie Slovenskej republiky. Na území žiadneho iného štátu (ako SR) táto žalovaná spoločnosť nikdy podnikateľskú činnosť nevykonávala - a to ani na území Veľkej Británie (!). Toto nevyhodnotil ani odvolací súd, ani súd prvej inštancie - hoci o tejto skutočnosti vedeli (mali vedieť z podaní žalobcu aj žalovaného).“ Dovolací súd túto námietku podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) posúdil ako námietku nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu.

11. V súlade s § 220 ods. 2 CSP musí súd v odôvodnení rozhodnutia podať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozhodnutia a musí sa vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné. Takéto arbitrárne rozhodnutie súdu porušuje právo strany sporu na spravodlivý súdny proces a v konečnom dôsledku mu odníma možnosť konať pred súdom, pretože mu upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov.

12. Rozhodnutie je nepreskúmateľné vtedy, keď jeho písomné vyhotovenie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu (porovnaj závery vyplývajúce zo stanoviska občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. decembra 2015, publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2016 pod č. 2). Za nedostatok zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu treba považovať predovšetkým úplnú absenciu dôvodov vysvetľujúcich právny záver súdu v otázke, od riešenia ktorej bola závislá opodstatnenosť uplatneného nároku, ako aj vnútornú rozpornosť odôvodnenia rozhodnutia, priečiacu sa pravidlám logického uvažovania. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

13. Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že konanie je postihnuté vadou zmätočnosti spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu takej intenzity, ktorá odôvodňuje aplikáciu (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016 a zakladá tak prípustnosť i dôvodnosť podaného dovolania v prejednávanej veci.

14. V posudzovanej veci odvolací súd vychádzal z toho, že žalovaná, ktorá je zahraničnou právnickou osobou so sídlom v Londýne, má bydlisko v Londýne, a teda nie je daná právomoc slovenských súdov v tejto veci konať a rozhodnúť. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na čl. 63 bod 1 a 2 pôvodného Nariadenia Brusel I, na účely ktorého má obchodná spoločnosť alebo iná právnická osoba alebo združenie fyzických alebo právnických osôb bydlisko v mieste, kde má: a) registrované sídlo, b) ústredie alebo c) hlavné miesto podnikateľskej činnosti. Na účely Cypru, Írska a Spojeného kráľovstva

sa pod „sídlo“ rozumie „registred Office“, alebo pri jeho absencii „place of incorporation“ (miesto registrácie) alebo pri jeho absencii miesto, podľa ktorého právneho poriadku došlo k „formation“ (založeniu) [poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ odvolací súd poukazuje na čl. 63 bod 1 a 2 pôvodného Nariadenia Brusel I, ide o nesprávnosť, nakoľko v pôvodnom Nariadení Brusel I bydlisko právnických osôb upravuje čl. 60. Citovaný čl. 63 bod 1 a 2 je súčasťou (súčasného) Nariadenia Brusel I, ktoré sa uplatňuje len na konania začaté, na listiny úradne vyhotovené alebo zaregistrované ako verejné listiny a na súdne zmiery schválené alebo uzavreté od 10. januára 2015].

15. Napriek tomu, že odvolací súd poukázal na právnu úpravu, podľa ktorej je vo všeobecnosti možné bydlisko právnických osôb určiť podľa viacerých kritérií, určil bydlisko žalovanej podľa jej registrovaného sídla (pozri čl. 60 bod 1 písm. a) pôvodného Nariadenia Brusel I). Ostatné alternatívy uvedené v čl. 60 bod 1 písm. b) a c) pôvodného Nariadenia Brusel I vôbec nevyhodnotil a nijako sa nimi nezaoberal, iba skonštatoval, že žalovaná má bydlisko mimo Slovenskej republiky. Vzhľadom na uvedené odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu vykazuje nedostatok náležitostí v zmysle § 220 ods. 2 CSP, pretože odvolací súd sa v rámci posudzovania možnosti založenia právomoci slovenského súdu na prejednanie a rozhodnutie sporu žiadnym spôsobom nevysporiadal so všetkými alternatívami uvedenými v čl. 60 bod 1 pôvodného Nariadenia Brusel I, podľa ktorých môže byť určené bydlisko žalovanej právnickej osoby. Za týchto okolností je rozhodnutie odvolacieho súdu nepresvedčivé. Absenciou náležitého odôvodnenia rozhodnutia bola dovolateľke súčasne odňatá možnosť v podanom mimoriadnom opravnom prostriedku náležite skutkovo a právne argumentovať proti jeho záverom v uvedenom smere.

16. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné, čím došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Dovolateľke bolo znemožnené realizovať jej patriace procesné práva postupom odvolacieho súdu, na ktorý možno primerane aplikovať závery vyjadrené v stanovisku R 2/2016, v jeho druhej vete.

17. So zreteľom na dôvodne namietanú vadu zmätočnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd v súlade s jeho rozhodovacou praxou nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľky týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia veci.

18. Skutočnosť, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Dovolací súd preto uznesenie odvolacieho súdu; a vzhľadom k tomu, že nápravu zistenej vady konania nebolo možné dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, aj uznesenie súdu prvej inštancie, zrušil (§ 449 ods. 1, 2 CSP) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

19. V novom rozhodnutí súd prvej inštancie rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.